

העם

הרייכסטאג לא בער

גבורת השבוע היתה ההפגנה. היתה זאת חיה משונה: פרצופה השתנה לפי אופי המסתכל. בעיני אחת היתה כולה אצילה: ביטוי לזעם העם, הצלת כבודו. בעיני אחרים היתה מפלצת איומה: הדרקון המכוער של ההשתוללות הפאשיסטית. תחילה היתה חיה קטנה למדי, רגילה למדי. מנחם בגין, שמלחמתו נגד השילומים הגרמניים (שסיכוייהם נראו השבוע רחוקים למדי) החזירה משהו מזוהר המאבק העממי לתנועתו, החליט לערוך עצרת גדולה של מחאה. במיטב הסגנון התרבותי קרא להמונים "לקום נגד התועבה שכמותה לא היתה בדבר" רי ימי ישראל, למחות נגד "הסותרים בדם אחינו".

עיתוני הממשלה התייחסו לדבר ברצינות עצומה, קראו להמונים "לגדוע את היד הזונית" של "מפלגת הפאשיזם היהודי". אט אט התחממו שני הצדדים ותחת מטר של מהלומות ומהלומות נגד מילוליות, הפכה ההפגנה במרוצת הימים למעשה לאומי גדול, נקודת מפנה היסטורית. אחדים ראו בחלום בלהות את "המיצע לרומא" של מור סוליני, האחרים ראו בדמיונם את שריפת הרייכסטאג המפורסמת, הפרובוקציה הגדולה של היטלר אשר בעזרתה השמיד את אויביו החפים מפשע. התוצאה: ביום הגדול בערו הלבבות מכאן ומכאן, היתה אבן אחת מספיקה כדי לפוצץ את חבית אבק השריפה של שנאת האחים.

אולם שום דבר לא קרה. לא היתה זאת המהפכה חסרת-תקדים מאד כשלעצמה: כ-15,000 איש עמדו מול מנחם בגין, כשהשמיים את דבריו מעל הגג ליד מוגרבי. אולם מישחק הפרובוקציות הוציא מן הבתים לבבות אחרים, סקרנים, גייטרא-לים ואויבים, שהוסיפו בעצם נוכחותם רקע מונומנטלי להפגנה, הפכה למעשה כבירה נדחקה: 50 עד 70 אלף איש.

שום רייכסטאג לא בער. שום יד אלמונית לא המטירה אבנים, לא הפכה את רחוב אלני בי לשדה קרב רווי-דם. הסכנים של "מכאני" לא יצאו מבניניהם, להגן על רומא אשר שום מוסוליני לא התקרב אליה. ודוקא לכן נראית כל הפרשה כחידה סתומה: לשם מה נערך מירוץ ההסתה? לשם מה סיכן אריה נבון את שמו הטוב בשורת קאריסטרות בלתי-נעימות, שפארו את הקירות יחד עם כרוזים לוהטים? ההסבר היחידי המתקבל על הדעת, למחרת המאורע: מנהיגי מפא"י החליטו לעזור ל"מנחם בגין, לפלס את הדרך למסע נצחוני ע"י מיבצע פרסומי עצום שהוציא רבבות אורחים מבתיהם, עלה למדינה כמה אלפי לירות.

* ניתוח הפרשה, בתוספת רפורטז'ה מקיפה של 3 חוליות הכיסוי של העולם הזה יופיע בגיליון הבא.
** בהם הופיעה גם התמונה המפורסמת של העולם הזה מיום הקרב בשערי הכנסת, בלי רשות המערכת.

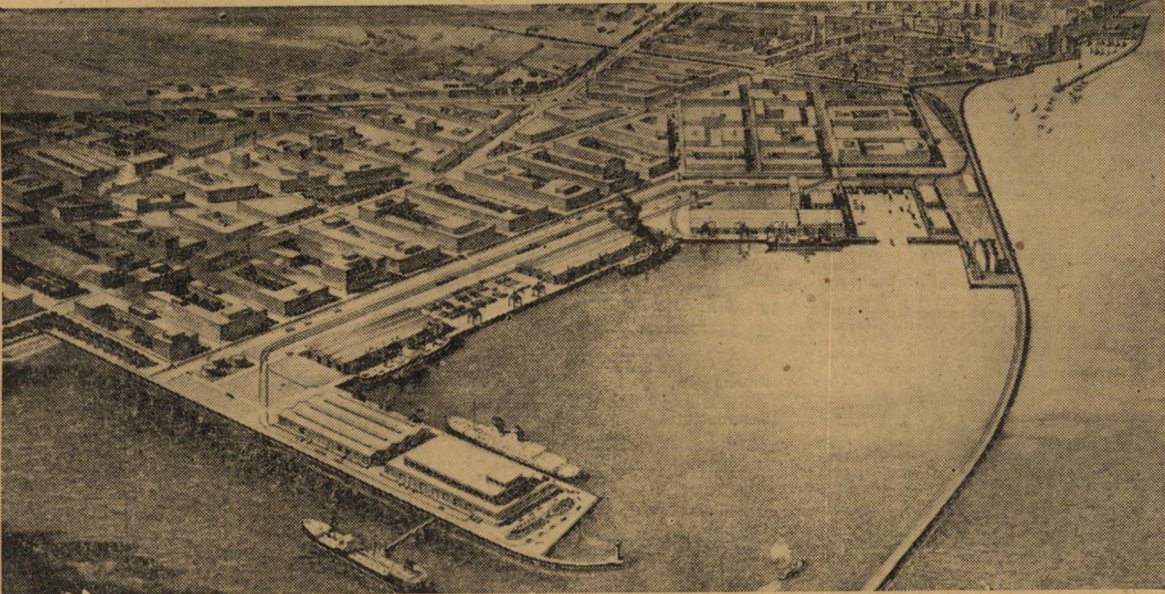
המעמד השני

עיר ששמה לוד

שנה לפני שפסח לב, 45, עולה מפולניה, לשעבר מנהל בית-ספר תיכון עברי, תרבות, בלבוב, נתמנה לראש עיריית לוד, גרו בעיר השדה הערבית הטיפוסית 22,000 תושבים ערביים. זמן קצר לאחר מכן צעד אלון משה דיין בראש צבא-כיבוש על רחובה הראשי הרחב והארוך של העיר. 1200 הערבים, ש' העדיפו להשאר בבתיהם מאשר לברוח לעבר

נמל בתל-אביב לא פקפק כלל שאם יוקם נמל עמוק מים שני (מלבד חיפה) יוקם בעיר הגדולה ביותר בארץ. אולם כשראו מתכנני הממשלה את התכנית פרצו בקריאת תדהמה. מה, לצופף עוד יותר את אוכלוסית הארץ? להקים נמל גדול במקום הצפוף ביותר, במקום להקימו במקום שאין בו איש, וש אפשר להקים בו עיר חדשה?

המתכננים נטלו את מפות הארץ בידיהם, החלו ממששים את קו החוף מדרום צפונה. תחילה נתקלה אצבעם באשקלון, אחר החר-

תכנית הנמל עמוק-המים מוד רחוב אלנבי, תל-אביב

מאז שחר ההיסטוריה, קריאות תדהמה

פים היפים ביותר במדינה כולה, ועיר נמל מאז שחר ההיסטוריה*. אולם הרעיון נפסל מיד: אשקלון קרובה מדי (כ-13 ק"מ) ל-גבול איזור הכיבוש המצרי. האצבע וזה צפונה, נעצרה בשפך ואדי סוכריר (מול ג'ר יבנה). שם הקימו הגרמנים בימי מלחמת ה-עולם הראשונה בסיס סודי לצוללות, ובמל-חמת העולם השנייה הקימו שם הבריטים בסיס משלהם.

הפשרה: באמצע, כשהגיע התכנון לשלב זה פרץ סכסוך גדול בין מצדדי תל-אביב למצדדי סוכריר. הטענה בעד סוכריר: היא קרובה יותר למחצבי העתיד בנגב ול-תוצרת חברת האשלג, תאפשר פיוור האוכ-לוסיה. הנימוק בעד תל-אביב: כמעט כל הסתורות לדרום הארץ מיועדות לה, הובלתם מסוכריר הרחוקה 28 ק"מ, תעלה בצמיגים ובנוזין.

בחפשה פשרה, טיילה אצבע המתכנן צפון-נה, מצאה מקום שהוא כמעט בדיוק באמצע, בין סוכריר לתל-אביב. המקום: שפך ואדי רובין, מול נס ציונה, ושם נשארה האצבע.

אמר בריכוכבא מאירוביץ, מי שהיה מנהל שרתי הנמלים במשרד התחבורה, שהוא אחד הדוגלים בנחל רובין (אותו הוא מכיר היטב כייליד ראשון-לציון): התנגדתי לסוכריר, כי הצורך בנמל ליצוא המתצבים עודנו חזון לעתיד, והפעם אני נגד החזון ובעד המציאות. אם יהיה צורך, יבנו בסוכריר נמל עמוק מים שלישי. אולם אני מתנגד גם לנמל תל-אביב. הגישה לנמל תהיה בלתי אפשרית כמעט בעיר אשר בה הצפיפות היא איומה גם כיום. אם יבנו מנהרה מתחת לעיר או יפוצצו בתים כדי להרחיב כביש-גישה תהיינה ההוצאות גבוהות יותר מן ההוצאות הע-לולות להיגרם עליי ההובלה מנחל רובין לתל-אביב (כ-14 ק"מ). ואם יבנו רכבת מן הנמל לתל-אביב תהיינה הוצאות אלה מעטות ביותר. אולם אנשי תל-אביב טרם התיאשו. תקוותם: הנימוקים בעד הקמת הנמל בעיר הצורכת את מרבית הסחורות המובאות ישכנעו בסופו של דבר, והצורך היפה יהפוך מציאות.

* אשקלון היתה אחת מחמש ערי הפלש-תים שלא נלכדו בידי שבטי ישראל (על אף ספר שופטים א' י"ח). היה בה מקדש לעש-תורת. במטע הצלב הראשון נחל בה ג'וזפרי דוכס ביוון נצחון מכריע (1099) ורישארד לב-ארי כבשה שנית ב-1191. כבר אז שימ-שה אשקלון נמל נתיחה לצבא המצרי המור-סלמי.

מלאה של 6000 ראשי המשפחות בעיר. אר-לם בערבים שוקקים רחובות העיר מתנועת מטיילים ושלווה בתי-הקולנוע הציבוריים גדושים קהל. רוב הידיים העובדות נקלטו בשדה התעופה לוד, אשר בשנים קודמות פירנס את לוד הערבית, בתחנת הרכבת הג-דולה, בת צומת מסילת הברזל המלכדת את כל קווי הארץ ובשלושת איזורי התעשייה המכילים בין השאר בית-חרושת לזיקוק שמ-נים, בית-חרושת לסיגריות ואיזור תעשייה כבדה.

אולם הבעיה העיקרית של ראש העיר,

הירדן, שיו לעיר צורת עזובה לעומת המולת-פסח השוק ששררה בה ברוב ימות השבוע. פלוגות פלמח הנחיתו מהלומות כבדות על הלגיון הערבי בקרבות שנמשכו 48 שעות ושבבהם נפלו ששה פלמחאים, פיגו בכך עיר שבניינית המוצקים והמרוחקים, התאימו לק-ליטת קבע המונית של יהודים*.

שלוש שנים לאחר מכן היוו 1200 הערבים הנשארים מיעוט בתוך 15,000 היהודים, בני העלייה החדשה, דוברת-האדיש ברובה וב-מיעוטת יוצאת עיראק, צפון-אפריקה, בולגר-יה ותורכיה. עיריית לוד, שהחלה בתקציב צנוע של 4000 לירות לשנה, הפכה לרשות מקומית עצמאית בעלת תקציב של חצי מיל-יון לירות לשנה, ראש עיר וחבר-עובדים בן שבעים איש ותכניות פיתוח מרחיקות לכת.

מסתתנים יהודיים. הדבר המציין כיום את לוד, המתפתחת להפוך עיר של 50,000 תושבים, הוא השקט הכפרי השורר בה משך היום ואשר מקורו בתעסוקתם ה-

שישה רחובות. כאשר, לפני כשנה, הוקצו 18 דונמים ממרכזו של העיר להקמת ג'דעירוני, יום ראש העיר רעיון, אותו החל מבצע מיד: הקמת יד במרכז הגן העירוני לששת אנשי הפלמח (חמשה מהם אנשי קי-בוצים), שנפלו בכיבוש העיר. לאחר שתכ-נית ראש-העיר הוגשה למספר מהנדסים, הוברר שחונכת היד לנופלים לא תערך במור-עדה: 12 ליוני, יום השנה לכיבוש. כפיצוי לדחייה החליטה מועצת העיר השבוע, כי ששה רחובות מרכזיים בעיר לוד ייקראו בשמות ששת הנופלים, החל מה-12 ליוני 1952.

נמלים

טיוליה של האצבע

באחד התיקים של מינהלת נמל תל-אביב מונח ציור יפהפה: מוזח מבריק יוצא הרחק לתוך הים, ליד רציף ארוך מתנוססים מחס-נים נרחבים, אניות גדולות נכנסות ויוצאות. איש לא ינחש את האמת הכתובה מתחת לציור: נמל עמוק-מים, תל-אביב. והרחוב המוביל ישר אל כניסת הנמל הוא לא אחר מאשר רחוב אלנבי. הציור, בתוספת תכנית של כמה מאות עמודים, הוזמן בשעתו, בימי התקוות הגדולות, אצל חברת הנדסה ניו-יורקית, קנפן'ס'פסט'אט. איש ממנהלי ה-

